

Sygn. akt I PK 331/14

POSTANOWIENIE

Dnia 5 sierpnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogusław Cudowski

w sprawie z powództwa E. S., F. S.
przeciwko J. Spółce Akcyjnej w J. i Skarbowi Państwa - Ministrowi Skarbu Państwa
w Warszawie
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 5 sierpnia 2015 r.,
skarg kasacyjnych powodów E. S. i F. S.
od wyroku Sądu Okręgowego Sądu - Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w
Gliwicach Ośrodka Zamiejscowego w Rybniku
z dnia 25 kwietnia 2014 r., sygn. akt IX Pa 30/14,

**odmawia przyjęcia skarg kasacyjnych do rozpoznania i
odstępuje od obciążania powodów kosztami postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powodowie zaskarżyli wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach Ośrodek
Zamiejscowy w Rybniku z 25 kwietnia 2014 r.

Powód E. S. zaskarżył ww. wyrok w części, tj. w zakresie oddalenia jego
apelacji oraz rozstrzygnięcia o odstąpieniu od obciążenia go zwrotem kosztów
zastępstwa procesowego na rzecz pozwanych za postępowanie przed Sądem
drugiej instancji. Zarzucono naruszenie: art. 471 k.c. w zw. z art. 361 § 1 i 2 k.c. i
art. 363 k.c.; art. 471 k.c. w zw. z art. 361 § 1 i 2 k.c. i art. 6 k.c.; art. 471 k.c. w zw.

z § 3 ust. 1 i 2 zd. 2 i ust. 3 rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników (Dz.U. z 1997 r. Nr 30, poz. 200); art. 417 k.c. w zw. z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1124) oraz § 3 ust. 1, 2, 3 rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników; art. 471 k.c. w zw. z art. 3 k.c. i § 3 ust. 1, 2, 3 rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników, § 2 ust. 1, 2, 3 i § 19 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z 29 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników (Dz.U. z 2003 r. Nr 35, poz. 303). Jako okoliczności mające uzasadniać przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych sprowadzających się do następujących pytań:

„czy w świetle art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1224) oraz § 3 ust. 1, 2, 3 rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników (Dz.U. z 1997 r. Nr 33, poz. 200) Minister Skarbu Państwa mógł skutecznie, a więc zgodnie z prawem zlecić prywatyzowanej spółce dokonanie czynności faktycznej polegającej na niezwłocznym wezwaniu uprawnionych pracowników do składania oświadczeń o zamiarze nieodpłatnego nabycia akcji;

czy nienależyte wykonanie w procesie prywatyzacji obowiązku niezwłocznego wezwania uprawnionych pracowników do składania oświadczeń o zamiarze nieodpłatnego nabycia akcji na podstawie § 3 ust. 1, 2, 3 rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników, uzasadnia w świetle art. 471 k.c. w zw. z art. 361 § 1 i 2 k.c. i art. 6 k.c. stosowanie w sprawach o zapłatę odszkodowania za utratę prawa do akcji ze względu na przekroczenie terminu do złożenia oświadczenia określonego w art. 38 ust. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz.U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397) domniemań faktycznych, a więc faktów, na podstawie których z odpowiednim prawdopodobieństwem można wnioskować o istnieniu związku przyczynowego.”

Z kolei powód F.S. zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach w całości, zarzucając naruszenie: art. 16 w zw. z art. 94 pkt 8 k.p.; art. 471 k.c. w zw. z § 3 ust. 1 i 2 zd. 2 i ust. 3 rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z 3 kwietnia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników (Dz.U. z 1997 r. Nr 33, poz. 200); oraz art. 361 § 1 k.c. Jako okoliczności mające uzasadniać przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na:

- potrzebę wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, w szczególności na poziomie tego samego Sądu Okręgowego (wyrok w tej sprawie i wyrok w sprawie rozpoznanej przez Sąd Najwyższy pod sygn. I PK 101/11), a mianowicie czy na podstawie art. 16 w zw. z art. 94 pkt 8 k.p. pracownik, a zwłaszcza były pracownik – emeryt może domagać się informowania go o przysługujących mu uprawnieniach;

- istnienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, a mianowicie czy można mówić o istnieniu adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy wadliwie przeprowadzoną akcją informacyjną a skutkiem w postaci niezłożenia oświadczenia w przedmiocie zapisu na akcje przez byłych uprawnionych pracowników i w

związku z tym nieotrzymanie należnego pakietu akcji prywatyzowanego przedsiębiorstwa;

- oczywistą zasadność skargi ze względu na ugruntowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd, że niewykonanie w sposób właściwy a zwłaszcza niewykonanie przez prywatyzowaną Spółkę i Skarb Państwa obowiązków informacyjnych przewidzianych przepisami ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (jednolity tekst: Dz.U. 2002 r. Nr 171, poz. 1397 ze zm.) i rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z 3 kwietnia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników, uzasadnia odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa i Spółki, których odpowiedzialność jest solidarna z mocy art. 471 k.c. w zw. z art. 300 k.p. i te przepisy stosować należy jako podstawę rozstrzygnięcia nawet w przypadku zbiegu odpowiedzialności z mocy art. 415 k.c. w zw. z art. 300 k.p. jako, że przepis art. 471 k.c. przewiduje domniemanie winy w niewykonywaniu lub nienależytym wykonaniu zobowiązania.

Każdy z pozwanych, tj. J. S.A. z siedzibą w J. oraz Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra Skarbu Państwa, złożył w terminie odpowiedź na każdą z ww. skarg kasacyjnych. Każdy z pozwanych w stosunku do każdej ze skarg kasacyjnych wnioskował o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia jej do rozpoznania, a na wypadek przyjęcia skargi do rozpoznania, o jej oddalenie; a także o zasądzenia kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy w ramach tzw. przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie (postanowienie SN z 16 maja 2008 r., I UK 16/08, LEX nr 818572). Ma to ma umożliwić wybór jedynie takich spraw, które powinny zostać rozpoznane przez organ najwyższego szczebla sądownictwa ze względu na interes publiczny (postanowienie SN z 29 stycznia 2011 r. I UK 295/10, niepubl.).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (postanowienie SN z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147).

Żadna ze skarg kasacyjnych nie spełnia wysokich wymagań stawianych temu nadzwyczajnemu środkowi zaskarżenia.

Odnosnie wskazanych przez skarżących zagadnień prawnych, żadne z nich nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. W orzecnictwie Sądu Najwyższego utrwalonym jest stanowisko, że zagadnienie prawne uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinno: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy, wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń; 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu; 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć kwestii prawnych budzących rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości (postanowienie SN z 26 listopada 2014 r., I PK 158/14, niepubl. oraz powołane tam orzeczenia). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (postanowienia SN z 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467; z 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468). Należy jednocześnie podkreślić, że nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego uzasadniającego przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania problem prawny, którego wyjaśnienie nie miałoby znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy (postanowienie SN z 26 września 2005 r., II PK 98/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 243; postanowienie SN z 19 września 2013 r., I PK 98/13, LEX nr 1555051).

Zagadnienia prawne sformułowane przez powoda E. S. nie dotyczą kwestii prawnych budzących istotne wątpliwości, a ich wyjaśnienie nie miałoby znaczenia dla rozstrzygnięcia tej sprawy. Nie zostały również sformułowane w ramach ustalonego w tej sprawie stanu faktycznego. Zgodnie z ustaleniami faktycznymi

stanowiącymi podstawę zaskarżonego wyroku oraz ich oceną, fakt dokonania czynności informacyjnych przez prywatyzowaną spółką, a nie przez Ministra Skarbu Państwa, nie miał wpływu na szkodę powodów, ponieważ, jak stwierdził Sąd drugiej instancji, nie miał wpływu na powzięcie przez powodów informacji o obowiązku złożenia oświadczenia o zamiarze nabycia akcji w ustawowym terminie. Sąd drugiej instancji stwierdził również, że powodowie nie wykazali, a nawet nie uprawdopodobnili adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy opóźnieniem w wezwaniu uprawnionych pracowników do złożenia oświadczenia o zamiarze nieodpłatnego nabycia akcji, brakiem równoczesnych ogłoszeń w dzienniku ogólnokrajowym i lokalnym lub brakiem ogłoszeń w siedzibie pozwanej spółki, a brakiem złożenia przez powodów wymaganych oświadczeń w ustawowym terminie i szkodą w postaci braku nabycia prawa do akcji. Formułowanie w tak ustalonym stanie faktycznym zagadnienia prawnego dotyczącego możliwości stosowania domniemań faktycznych w celu ustalenia istnienia związku przyczynowego, sprowadza się w istocie do kwestionowania ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego wyroku, którymi to ustaleniami Sąd Najwyższy jest związany. Jednocześnie należy wskazać, że ciężar udowodnienia istnienia adekwatnego związku przyczynowego między nienależytym wykonaniem zobowiązania przez pozwanych a powstałą szkodą spoczywa na powodach, jako na osobach, które z tego faktu wywodzą skutki prawne. Zasada ta znajduje zastosowanie również w sprawie, w której przedmiotem sporu są roszczenia odszkodowawcze za niewykonanie lub nienależyte wykonanie obowiązków Skarbu Państwa oraz prywatyzowanej spółki wobec osób uprawnionych do nieodpłatnego nabycia akcji na różnych etapach udostępnienia im nieodpłatnych akcji (por. wyrok SN z 24 czerwca 2013 r., II PK 344/12, LEX nr 1350304). Nieuzasadnionym jest zatem twierdzenie skarżącego, że z samym wykazaniem naruszenia obowiązku niezwłocznego wezwania uprawnionych pracowników do składania oświadczeń o zamiarze nieodpłatnego nabycia akcji wiąże się domniemanie faktyczne istnienia adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy naruszeniem tego obowiązku a szkodą w postaci braku nabycia akcji.

Odnosząc się z kolei do zagadnienia prawnego sformułowanego w skardze kasacyjnej powoda F.S., pozostaje przypomnieć, że stwierdzenie istnienia

adekwatnego związku przyczynowego jest ustaleniem faktycznym, a nie zagadnieniem prawnym, którego rozstrzygnięcie może mieć ogólny walor, a nie tylko znacznie dla konkretnej spraw (postanowienie SN z 12 marca 2010 r., III CZP 129/09, LEX nr 583849).

Przechodząc do rozważenia twierdzenia skarżącego F.S. o istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, a mianowicie czy na podstawie art. 16 w zw. z art. 94 pkt 8 k.p. pracownik, a zwłaszcza były pracownik-emeryt może domagać się informowania go o przysługujących mu uprawnieniach, skarżący nie wykazał istnienia rozbieżności w orzecznictwie sądów w tej kwestii. Z kolei pozwana spółka słusznie wskazała w odpowiedzi na skargę kasacyjną, że zagadnienie obowiązku indywidualnego zawiadamiania uprawnionych do nieodpłatnego nabycia akcji o możliwości składania oświadczeń o zamiarze nabycia akcji było przedmiotem analizy Sądu Najwyższego (wyroki SN z 12 maja 2005 r., I PK 245/04, OSNP 2006 nr 1-2, poz. 10; z 21 listopada 2006 r., II PK 53/06, OSNP 2007 nr 23-24, poz. 350). Z orzeczeń tych wynika brak obowiązku indywidualnego zawiadamiania uprawnionych w typowych sytuacjach, gdy uprawniony miał możliwość zapoznania się z informacją udostępnioną w sposób określony w § 3 rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z 3 kwietnia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników (Dz.U. z 1997 r. Nr 33, poz. 200). Jedynie w sytuacjach wyjątkowych, gdy uprawniony pracownik w okresie składania oświadczeń o zamiarze nabycia akcji miał ograniczony dostęp do informacji, w tym powszechnie udostępnianych w gazetach ogólnokrajowych czy telewizji, Sąd Najwyższy, uwzględniając zasady wykonania zobowiązań, podkreśla obowiązek dołożenia należytej staranności w przekazaniu uprawionemu pracownikowi informacji o możliwości skorzystania z przysługujących mu uprawnień do nabycia akcji, co może oznaczać konieczność indywidualnego zawiadomienia takiego pracownika (por. wyrok SN z 24 czerwca 2013 r., II PK 344/12, LEX nr 1350304). Uwzględniając powyższe wypowiedzi, nieuzasadnionym jest twierdzenie skarżącego o istnieniu rozbieżności w orzecznictwie sądów odnośnie istnienia obowiązku indywidualnego powiadamiania uprawnionego pracownika o prawie

nabycia akcji prywatyzowanej spółki. Należy jednocześnie zauważyć, że powodowie nie wykazali istnienia szczególnych okoliczności uzasadniających powstanie po stronie pozwanych obowiązku przekazania im informacji o możliwości nabycia akcji w inny sposób niż wskazanych w § 3 ust. 2 zd. pierwsze ww. rozporządzenia, np. w drodze skierowanego do każdego z nich indywidualnego zawiadomienia.

Nieuzasadnionym jest również twierdzenie skarżącego F. S. o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Przesłanka, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., występuje wówczas, gdy bez pogłębionej analizy zastosowanych przez sąd przepisów prawa materialnego i bez wnikania w szczegóły postępowania dowodowego - dla oceny naruszenia przepisów prawa procesowego, można stwierdzić zasadność przytoczonych podstaw kasacyjnych. Oczywista zasadność skargi kasacyjnej zwykle wynika z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa (postanowienie SN z 10 lipca 2007 r., II UK 45/07, LEX nr 898439). Skarżący tymczasem nie wskazał i nie wykazał na czym miało polegać oczywiste, kwalifikowane naruszenie przepisów prawa przez Sąd drugiej instancji, a co się z tym wiąże również nie wykazał oczywistej wadliwości zaskarżonego wyroku. Argumentacja skarżącego ograniczała się do przedstawienia własnej oceny ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego wyroku, odmiennej od oceny przyjętej przez Sąd drugiej instancji.

Z przedstawionych wyżej przyczyn, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji postanowienia.

O nieobciążeniu skarżących kosztami postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c.